

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

*До 300-річчя з Дня народження
Григорія Савича Сковороди*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 4

Електронне видання

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
А 43

Редакційна колегія:

Подуфалова Т. В., канд. філол. наук, доцент, доц. каф. практики англ. усного і писемного мовлення, координатор з наук. роботи ф-ту іноземної філології (**головний редактор**); **Невська Ю. В.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. фонетики і граматики (**заст. головного редактора, відп. секретар**); **Князь Г. О.**, канд. філол. наук, доцент, декан ф-ту іноземної філології; **Кононова Ж. О.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. філології; **Кошечкіна Т. М.**, канд. пед. наук, доцент, доц. каф. нім. і романської філології; **Левченко Я. Е.**, докт. пед. наук, професор, проф. каф. англ. філології; **Перевозчикова К. А.**, голова СНТ ф-ту іноземної філології.

А 43 Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики
[Електронне видання]: Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. Вип. 4. 359 с.

У збірнику представлено наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам іноземної філології та методики навчання іноземних мов.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти.

УДК 81'243
ББК 81.2

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 11 від 16.11.2022 р.)

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

<i>Демченко Ксенія</i> . Художня своєрідність казок Еліонор Фарджон	85
<i>Добрянська Юлія</i> . Аспекти порівнянь жанру “CHICK LIT”	87
<i>Дорофейчик Вікторія</i> . Алюзія в англомовному медійному дискурсі	90
<i>Єнгібарян Людмила</i> . Сленгізми як лексичний засіб вираження емоцій в англійській мові	93
<i>Жадан Анжеліка</i> . Інтертекстуальність як ознака елітарної мовної особистості: алгоритм дослідження	96
<i>Жучкова Софія</i> . Відтворення міфологічного часопростору в романі Ніла Геймана «Книга кладовища»	99
<i>Запорожська Дар'я</i> . Стилiстичні засоби вираження «чорного гумору» в оповіданнях Стівена Лікока	102
<i>Зеленська Катерина</i> . Дидактичний інструментарій формування лексичної компетентності учнів старшої школи	107
<i>Зіньковська Владислава</i> . Вербально-семантичний рівень мовної особистості персонажа-вчителя (на матеріалі кінострічки «Тріумф: історія Рона Кларка»)	112
<i>Зоріна Дар'я</i> . Просторова організація роману Н. Геймана «Небудь-де»	119
<i>Ісаєнко Владислава</i> . Фразеологічна репрезентація образу суб'єкту неуспішної діяльності в англійській мові	121
<i>Кабачька Олена</i> . Вербалізація концептуальної метафори бажання в сучасних англомовних піснях	125
<i>Калініна Дар'я</i> . Структура часових маркерів у романі Халіда Госейні «І гори відповіли луною»	129
<i>Килипко Дмитро</i> . Художня концепція світу у творчості Ієна Мак'юена	132
<i>Кисляк Анастасія</i> . Комунікативні тактики автора в романі-антиутопії «451° за Фаренгейтом»	136
<i>Климець Ірина</i> . Символізм простору в автобіографічній повісті Джанет Вінтерсон «Крім апельсинів, є й інші фрукти» (“Oranges Are not the Only Fruit”)	139
<i>Ковальова Василина</i> . Риси поетики магічного реалізму роману С. Рушді «Опівнічні діти»	143
<i>Козакова Марія</i> . Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із компонентом-назвою предметів побуту в англійській та українській мовах	147
<i>Козуб Наталія</i> . Образ дороги в повісті «Кораліна» Н. Геймана	151
<i>Колесникова Ярославна</i> . Стилiстичні особливості використання професійної лексики в романі Маркуса Ортса «Lehrerzimmer»	154

Література

1. Коркішко В. О. Часопростір як формотворча категорія тексту. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук, ст. Бердянськ : БДПУ, 2010. Вип. XXIII: Лінгвістика і літературознавство. Ч. I. С. 388–395.
2. Олійник Н.П. Своєрідність хронотопічної організації повісті «Бригантина». *Таїни художнього тексту (до проблеми поетики тексту)*. 2013. Вип. 16. С. 142–147.
3. Каплюк К.М. Художній хронотоп політичного роману Р. Іваничука «Країна Ірредента». *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2011. Вип. 22. С. 143–148.
4. Дибовська О. В. Хронотоп дому в сучасних українських літературних казках (на матеріалі збірки Валерія Шевчука «Панна квітів»). *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2017-2018. № 4-3. С. 500–507.
5. Акулова Н., Слестнікова Н. Хронотоп подорожі в карнавальній трилогії Юрія Андруховича крізь призму мотивного аналізу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2015. № 9. С. 4–8.

ХУДОЖНЯ КОНЦЕПЦІЯ СВІТУ У ТВОРЧОСТІ ІЕНА МАК'ЮЕНА

Дмитро КИЛИПКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О. С. Лазарева

У статті розглядається своєрідність авторської художньої концепції світу у прозовій творчості Іена Мак'юена. Висвітлюється жанрова специфіка та елементи психологічної прози. Виокремлюється галерея образів, мотивна організація та особливості художнього часопростору, які створюють унікальну авторську концепцію світу та людини у прозовому доробку Мак'юена.

Ключові слова: картина світу, мотивна організація, хронотоп.

The article considers the originality of the author's artistic concept of the world in the prose of Ian McEwen. Genre specifics and elements of psychological prose are covered. The gallery of images, the motif organization and features of artistic time-space are distinguished, which create a unique author's concept of the world and man in McEwen's prose work.

Key words: author's artistic picture of the world, motif organization, chronotope.

Творчість сучасного британського письменника Іена Мак'юена викликає інтерес літературознавців передусім своєю різноплановістю та психологічною глибиною. Водночас творчість митця сприймається дослідниками неоднозначно та викликає численні дискусії: від визнання особливості його авторського доробку до критики недоліків ідіостилю та творчого методу Мак'юена [1; 2; 3]. Незважаючи на суперечливе трактування та дискусійність, вважаємо творчість

Ієна Мак'юєна багатогранною, оскільки серед його творів є як оповіді у стилі жахів, так і психологічна проза з елементами «нейроестетики» [2].

Серед актуальних досліджень прози Мак'юєна є певна кількість наукових публікацій, що торкаються авторського ідеостилю, проте є низка питань, які ще потребують наукової інтерпретації: проблеми жанру, образність, мотивна організація творів та передусім оригінальність авторського образу світу. Саме це і було обрано об'єктом нашої наукової розробки. Ставимо за мету визначення специфіки авторського світосприйняття та художньої концепції світу в творчості Ієна Мак'юєна.

Дослідник творчості Мак'юєна Д. Дроздовський вважає, що проза Мак'юєна тяжіє до «транспарентності», що передбачає прозорість стилю, а «заглиблення у свідоме та підсвідоме» відбувається з використанням «неореалістичної техніки», яка передбачає певні «відхилення» [2].

Критики визначили Ієна Мак'юєна як представника «сердитої молоді» сімдесятих у британській літературі. Ключом до розуміння авторської концепції світу є своєрідна художня проза у відзеркаленні наративних стратегій першої збірки оповідань “First Love, Last Rites” (1975). Письменник створює специфічний художній образ людини – особистісті, що перебуває «на межі» різних психологічних станів. Твори Мак'юєна “The Cement Garden” (1978), “The Comfort of Strangers” (1981), “The Innocent” (1990) присвячені створенню саме такої концепції особистості та проблемі її стосунків зі світом.

Проведений аналіз показав, що провідне місце у творчості Мак'юєна займає мотив смерті. Причому смерть, за Мак'юєном, це просто форма звільнення від страждання, оскільки людина вже від самого народження приречена і її життя – шлях до смерті та вічності. Автор висуває ідею цілеспрямованості життя людини: якщо особистість не знаходить себе в житті, то, на думку автора, вона має померти. Якщо ж індивід віднаходить себе, то все одно помирає, але вільною людиною.

Так у романі Ієна Мак'юєна «Спокута» (“Atonement”, 2001) бінарна опозиція *смерть/життя* стає домінантною. Роман створений на основі документів з архівів Імперського військового музею, в якому митець провів чимало часу під час написання твору. За ствердженням Адама Біглі, у романі присутня любовна лінія, історія війни та історія про історію [4].

На нашу думку, роман «Спокута» Ієна Мак'юєна відповідає канонам сучасної постмодерністської прози, оскільки має домінантну психологічну складову. Мак'юєн експериментує з формально-змістовою основою, іноді змішуючи непок'єднане.

Жанр роману визначається дослідниками творчості Мак'юєна як психологічно-соціальний роман, проте це і роман-симфонія, що ґрунтується на створенні портретної галереї героїв крізь призму пейзажних образів, різновекторному фокусуванні. Психологізм у Мак'юєна виконує як образну, так і характероутворювальну функцію, загострює увагу читача і позбавляє однозначності при аналізі тексту.

Кожна частина роману має неоднозначну жанрову природу та сприймається читачем як типовий постмодерністський текст з безліччю іманентних ознак. У цьому тексті домінуючим стає образ автора-наратора. Причому у Мак'юена це не просто оповідь. Наратор виконує функцію деміурга, він крок за кроком будує свій власний світ зі своїми незмінними законами, відштовхуючись від власної трагедії та найсумнішого дня в його житті. Наративна складова роману є досить різновекторною, що є складовою постмодерної гри автора із читачем.

Для хронотопу роману характерна внутрішня фокалізація, оскільки вся історія – це продукт мислення чи уяви головної героїні роману. Причому головною героїнею в руслі постмодерністської гри може бути як юна Брайоні Толіс, так і зріла літня письменниця.

Мотивна організація роману представлена цілою низкою провідних мотивів. Першу групу складають традиційні постмодерністські екзистенційні та психологічні мотиви (смерті, самотності, забуття, блукання душі, спокути та «відсторонення»). Важливими для розуміння змісту роману є також соціальні мотиви: війни та злочину, батьків та дітей). Причому кожен з мотивів є константним протягом усього тексту.

У першій частині мотиви родини та злочину виходять у домінуючу позицію, у другій важливим є мотив війни, а другу та третю частини пов'язує мотив спокути. У четвертій частині на перший план виходить забуття. Таким чином, усі, на перший погляд, різножанрові частини роману органічно поєднані фіналом. Вони створюють унікальний постмодерністський текст, заснований на принципі безпосередньої фіксації спостережень та переживань, що народжуються в уяві наратора. Причому це вже не автор-наратор, а, за всіма канонами постмодерністської гри, герой-наратор, який створює власну історію.

Таким чином, жанрова поліфонія роману «Спокута» відбиває авторську інтенцію проникнути у свідомість людини і відтворити її внутрішній стан. Для художнього часопростору характерна внутрішня концентрація. Виявляється, що вся історія не що інше, як продукт уяви головної героїні роману, причому не зрозуміло, хто з жінок є тією героїнею. У перших трьох частинах поєднані реальні та вигадані події, проте у двох заключних частинах спокута героїні та доля солдата є вигаданими історіями. Це авторська гра наратора з читачем, межа між реальним, символічним та уявним простором майже непомітна.

В романі «Спокута» художній простір створено на основі реальних життєвих подій, проте вони видозмінені. У центрі сюжету роману події, у яких задіяні головні герої – Робі та Сесилія. Проте наприкінці роману важко зрозуміти, хто ж насправді є головним персонажем у романі. Таким чином, автор розвиває думку про те, що «Спокута» – це «роман без героя». Замість реальних суб'єктів головними героями виявляється людська свідомість та пам'ять як єдиний простір, у якому співвідносяться реальний та вигаданий символічний простори в різній взаємодії. Важливою авторською наративною технікою в романі є прийом монтажу. Монтаж допомагає автору подолати обмеження часу і простору, а також протиставити реальність і вигадку.

Жанровою особливістю роману є його психологізм. Психологічний модус передбачає використання певного арсеналу прийомів і засобів психологічного аналізу. Психологізм роману Мак'юена являє собою систему художніх засобів, які репрезентують особливості процесів, що відбуваються у свідомості, почуттєвій і підсвідомій сфері персонажів. Таким чином, психологічний модус займає домінуючу позицію в романі. Це створення портретів крізь пейзажі, а також різновекторне фокусування, яке дозволяє подивитися на одну і ту ж подію із ракурсу різних персонажів. Представлений у романі тип нарації «близький до множинної внутрішньої фокалізації, для якої характерне пригадування однієї події з точки зору різних персонажів» [5]. Психологізм роману відбито у першому розділі роману – зачині, зав'язці трагічної історії.

Важливе місце створенні художнього образу світу в романі Мак'юена належить предметній символіці та колористичній парадигмі. Образи-символи багатозначні та викликають у читача найрізноманітніші асоціації. Кольоратив у романі кваліфікуємо як художній прийом, що розкриває душевний стан автора і допомагає проникнути в його філософську-світоглядну позицію та елемент поетики, відкритий для всіх можливих читацьких інтерпретацій та дослідницьких інтенцій.

Виокремлені нами змістові і художні, поетико-стильові особливості роману Ієна Мак'юена «Спокута» дозволяють зробити висновок про своєрідність авторської концепції світу та людини в творчості Мак'юена. Роман «Спокута» являє собою унікальний продукт сучасного художньо-історичного метатекстового жанрового утворення. Подальше дослідження роману можливе на рівні більш детального вивчення наративних особливостей та колористики роману І. Мак'юена «Спокута».

Література

1. Борисенко А. Ієн Мак'юен – Фауст и фантаст. *Иностранная литература*. 2003. №10.
2. Дроздовський Д. Ієн Мак'юен: між жахом мови й літературою жахів [Електронний ресурс]. URL: <http://litakcent.com/2013/02/06/ien-makjuen-mizh-zhahom-movu-j-literaturoju-zhahiv/> (дата звернення: 15.03.2022).
3. Дроздовський Д.І. Наративні стратегії в романі «Спокута» Ієна Мак'юена: між «уявним» та «реальним» Д. І. Дроздовський. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Випуск 181. Том 193. 2012. С. 22-27.
4. Begley, Adam. A Novel of Discrete Parts, Blessedly at One with Itself. *New York Observer*. 2002. 18 March.
5. Koval, R. An Interview with Ian McEwan. Radio National. 21 September 2002. URL: <https://www.abc.net.au/radionational/programs/archived/booksandwriting/ian-mcewan/3630848#transcript> (accessed: 02. 12. 2021)
6. McEwan, Ian. Atonement. London. *First Anchor Book Edition*. 2001. 351p.